

China werd supermacht door communisten

Een succesverhaal uit de koker van de propaganda

Volgens een oude communistische grap kunnen marxisten vooruitblikken naar de toekomst, maar vinden ze het verleden voorspellen moeilijker. Eenpartijstaten herschrijven voortdurend de geschiedenis, al was het maar omdat zo het heden wordt gelegitimeerd. Omdat communistische leiders niet bij verkiezingen worden gekozen, moeten ze zich beroepen op brede historische krachten om hun heerschappij te rechtvaardigen. Een van de grootste propagandagrepen van de twintigste eeuw is wat ik het China-verhaal noem.

Een demonstratie op het Tiananmenplein in Beijing tijdens de Culturele Revolutie in 1967. Foto: Robert Harding, Alamy Stock Photo.

Het China-verhaal gaat als volgt: leven in China was een en al ellende en vernedering totdat het in 1949 door de communisten werd bevrijd. Onder Mao Zedong volgde een periode van overgang naar het socialisme, die ondanks enkele tegenslagen gekenmerkt werd door grote successen. Het keerpunt werd de komst van Deng Xiaoping, de architect van de economische hervormingen die van 's werelds meest bevolkte natie een supermacht maakte. De Chinese Communistische Partij draagt deze *China story* met verve uit. Laten we drie delen van het China-verhaal onder de loep nemen, eerst het republikeinse tijdperk van 1911 tot 1949, vervolgens de decennia onder Mao, en ten slotte het tijdperk van de hervormingen sinds 1979. Vanaf het moment dat in 1949 de rode vlag in de

Verboden Stad werd gehesen, begon het communistische regime het republikeinse tijdperk, of meer in het algemeen de eerste helft van de twintigste eeuw, in diskrediet te brengen. Het was een periode die ontsierd werd door 'warlords', 'machtsverheffing', 'imperialisme' of 'desintegratie', zo wordt verteld. De onderdrukking was zo groot geweest dat men tot 1949 moest 'wachten' op de bevrijding door de Communistische Partij. Er is een goede reden om ons te verzetten tegen dit China-verhaal en de eerste helft van de twintigste eeuw wel serieus te nemen. Het was namelijk een gouden tijdperk van openheid op alle niveaus, een tijdperk dat aantoonde dat China vóór het ontstaan van de Volksrepubliek zich sterk heeft ingezet voor de opbouw van de parlementaire democratie, de participatieve politiek en de rechtsstaat. ►

Frank Dikötter is hoogleraar Humanistiek aan de Universiteit van Hongkong en hoogleraar Moderne Chinese Geschiedenis aan de Universiteit van Londen. Hij schreef een aantal veelgelezen boeken over de Chinese geschiedenis, waaronder *Mao's massamoord. De geschiedenis van China's grootste drama, 1958-1962*. De tekst is een lezing die Dikötter op 2 maart 2018 gaf in het Hoover Institute van de Stanford Universiteit. Vertaling: Ben Vrieseema.

Buitenlanders

Neem een simpel feit: in 1919, slechts acht jaar na de val van het rijk, woonden meer dan 350.000 buitenlanders in het republikeinse China. Handelaren uit Turkistan, Mongolië, Siberië, Tibet en India kon men zelfs tegenkomen in de straten van Lanzhou, ver weg van de drukte van kosmopolitische steden als Shanghai en Tianjin. Maar aan het einde van de twintigste eeuw, toen het bevolkingsaantal in China was geëxplodeerd, verbleven daarentegen nog maar slechts 300.000 buitenlanders in een land dat goed is voor een kwart van de mensheid: dat is minder dan het aantal tijdelijke vluchtelingen uit Bosnië in Duitsland in 1995.

Dit opvallende contrast wijst op een zeer eenvoudige waarheid: na de val van het rijk in 1911 was China open op een manier die het nooit eerder was geweest. China was nota bene de eerste republiek van Azië: het had een electoraat van veertig miljoen mensen, die stemden voor 30.000 kiesmannen, die op hun beurt verantwoordelijk waren voor de selectie van de leden van de Nationale Assemblee en het Huis van Afgevaardigden. Zoals John Fincher heeft opgemerkt, bereikte het republikeinse China in 1912 een volksvertegenwoordiging van ongeveer tien procent van de bevolking; dat lijkt niet veel, maar is een percentage dat pas in 1928 door Japan en in 1935 door India werd bereikt.

Ook het feit dat vanaf 1929 in veel delen van het platteland de dorpschoude democratisch werden gekozen, wordt vaak terzijde geschoven. Daarnaast waren er in China (bijvoorbeeld in 1931) verkiezingen voor de Nationale Volksconventie.

Vier jaar later werden er verkiezingen gehouden voor de Nationale Volksvergadering, die echter niet kon worden bijeengeroepen als gevolg van het uitbreken van de oorlog in 1937. Toen de Volksvergadering in mei 1948 eindelijk bijeenkwam, in afwezigheid van de Chinese Communistische Partij en de leden van de Democratische Liga, waren meer dan 1400 afgevaardigden uit alle delen van China aanwezig; zij namen een grondwet aan die een uitgebreide lijst van rechten bevatte. Het was een van de grootste vertegenwoordigende organen die ooit in enig land bijeen was gekomen en het oefende zijn vrijheid van meningsuiting met veel enthousiasme uit, waarbij het allerlei soorten ongenoegen uitsprak.

Internationaal werd China geloofwaardig gevonden als democratie, want in 1948 werd P.C. Chang (Zhang Pengjun) aangesteld als vicevoorzitter van de VN-commissie voor de rechten van de mens die belast was met het opstellen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Na 1912 begon een bloeiperiode van gedrukte media; binnen tien jaar circuleerden er meer dan duizend kranten in een twaalftal talen. Het spreekt voor zich dat politiek beledigende publicaties konden worden verboden en dat journalisten werden gearresteerd, soms zelfs gedood, hoewel de mate van overheidsbemoeienis tijdens het republikeinse tijdperk enorm varieerde. De *Dagongbao*, de belangrijkste krant van China vóór 1949, publiceerde commentaren waarin Chiang Kai-shek, de leider van de Nationalistische Partij, vaak werd aangevallen en waarin werd gepleit voor persvrijheid en politieke oppositie.

De Amerikaanse jazztrompettist Buck Clayton trad in de jaren 1930 op in de Canidrome in de Internationale Concessie van Shanghai (een gebied dat onder Britse en later Japane jurisdictie viel). Het is een van de vele plekken die de communisten later gebruikten om executies uit te voeren. Foto uit ca. 1935. Bron: Alamy Stock Photo.

Protesteren en discussiëren

De politieke diversiteit in het republikeinse China werd bevorderd door een grote toename van het aantal verenigingen en organisaties die onafhankelijk van de regering werden opgericht, variërend van imposante kamers van koophandel tot meer informele verenigingen voor bedelaars. Gedurende het hele republikeinse tijdperk kwamen mensen bijeen om te protesteren tegen de slechte elektriciteits- en watervoorziening, om te discussiëren over de overheidspolitiek en om betere lonen te eisen. Deze informele bijeenkomsten groeiden vaak uit tot meer formeel georganiseerde vakbonden, genootschappen en verenigingen; ze waren onderworpen aan een groot aantal kwalificaties, regels en beperkingen, maar allemaal verdedigden ze met kracht het recht om te vergaderen en bijeen te komen, vaak door te lobbyen bij hoge ambtenaren, soms door confronterende demonstraties. Vrijwilligersverenigingen, van kleine dorpscomités tot grote internationale organisaties als het Rode Kruis, verrijkten de structuur van het sociale leven, verbeterden de sociale dienstverlening en droegen bij tot een levendig maatschappelijk klimaat: politieke decentralisatie betekende geen politieke desintegratie maar politieke participatie, op lokaal, provinciaal en internationaal niveau. De rechtsstaat, die in principe de rechten van iedere burger waarborgt, werd pas na 1900 ingevoerd. Deze beweging van juridische hervorming begon met het Nieuwe Beleid onder het Qingbewind, toen een ministerie van Justitie en een onafhankelijk hooggerechtshof werden opgericht, een nieuw systeem van moderne rechtbanken werd gecreëerd, lijfstraffen werden afgeschaft, een netwerk van moderne gevangenissen werd opgezet, strafrechtelijke, commerciële en burgerlijke wetboeken en een grondwet werden opgesteld. Op alle niveaus stond de Chinese rechtsstaat hoog aangeschreven, of het nu ging om internationaal gerespecteerde advocaten als Wang Chonghui, hoofd van de Wetscodificatiecommissie van 1917 tot 1927, of om de vele in het buitenland opgeleide rechters die werden aangesteld bij de moderne rechtbanken, zoals Zheng Tianxi, die later – van 1936 tot 1949 – rechter werd bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, of om de talrijke rechters, magistraten, gevangenis personeel en procureurs die werden opgeleid in instituten voor hoger onderwijs in het buitenland, of om de tientallen rechtsscholen die zich na 1906 over China verspreidden. Reizen buiten China was onder het keizerrijk verboden, maar in 1893 werden de beperkingen op immigratie afgeschaft en werd het recht van keizerlijke onderdanen om te emigreren erkend. Verschillende tweetalige advocaten werden rechter bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, terwijl geschoolde Chinese wetenschappers op hetzelfde hoge niveau stonden als hun buitenlandse collega's, in disciplines variërend

van luchtvaarttechniek tot zoölogie. Maar ook gewone mensen waren vaak vertrouwd met de wereld buiten hun gemeenschap, omdat geïllustreerde tijdschriften en radioprogramma's informatie verspreidden over elk aspect van de moderne wereld, of het nu ging om nieuwe landbouwtechnieken of de schommelende prijs van zijde op de internationale markt.

Hoe zit het dan met de economie in de republikeinse tijd? Economische activiteiten konden in vergelijking met de keizerlijke en communistische regimes relatief ongehinderd plaatsvinden.

'In 1919, slechts acht jaar na de val van het rijk, woonden meer dan 350.000 buitenlanders in het republikeinse China'

Technologische kennisdeling werd sterk vergemakkelijkt door een open economie, terwijl de (vrije) stroom van goederen de materiële kant van het dagelijks leven veranderde, van eenvoudige goederen zoals rubberen schalen en geëmailleerde wastafels tot de bouw van reusachtige metropolen langs de kust. Er ontstond een heel scala aan zeer diverse ondernemingen, die opbloeden door de toegang tot een veel grotere mondiale markt. De economie was van 1870 tot 1930 niet 'stagnerend' of 'achteruitgaand', maar gestaag groeiend en bloeiend, zelfs op het platteland.

Terreur en systematisch geweld

Het China-verhaal verwijst naar de overwinning van de Chinese Communistische Partij in 1949 als een 'bevrijding'. De term doet denken aan jubelende mensenmassa's die de straat op zijn gegaan om hun pas gewonnen vrijheid te vieren, maar in China is het verhaal van de bevrijding en de daaropvolgende revolutie er niet een van vrede, vrijheid en rechtvaardigheid. Het was in de eerste plaats een geschiedenis van berekende terreur en systematisch geweld.

De Tweede Wereldoorlog in China was een bloedige zaak, maar de burgeroorlog van 1945 tot 1949 eiste ook honderdduizenden burgerslachtoffers – militaire slachtoffers niet meegerekend. Toen de communisten door de Sovjet-Unie werden bewapend en het land probeerden te veroveren op Chiang Kai-shek en de nationalist, belegerden ze de ene stad na de andere, zodat de uitgehongerde bevolking werd gedwongen zich over te geven aan de communisten. De stad Changchun, ten noorden van de Chinese Muur, werd in 1948 vijf maanden lang omsingeld en viel pas nadat 160.000 burgers waren gestorven van de honger. Vrezend voor hetzelfde lot vielen andere steden kort daarna als dominostenen, terwijl de nationalist naar Taiwan vluchtten. Eind 1949 werd de rode vlag gehesen boven de Verboden ►

Stad in Beijing. Het communisme in China was het resultaat van een lange en bloedige militaire verovering.

Op het platteland werden na de 'bevrijding' landhervormingen doorgevoerd. De boeren kregen meer land in ruil voor het omverwerpen van hun leiders. Groepen werkers kregen quota van aantallen mensen die door de dorpingen op hardhandige wijze moesten worden ondervraagd, vernederd, geslagen, onteigend en soms gedood. Degenen die weigerden deel te nemen aan de zogenaamde 'strijdbijeenkomsten', werden op hun beurt aangeklaagd. Bijna twee miljoen 'landlords', vaak nauwelijks beter af dan hun burens, werden geliquideerd. En nog velen meer werden gestigmatiseerd voor het leven als uitbuiters en klassenvijanden. Hun bezittingen werden verdeeld onder de plattelandsbevolking: op deze wijze werd een meerderheid betrokken bij de eliminatie van een zorgvuldig aangewezen minderheid.

Moordquotum

Minder dan een jaar na de bevrijding kwam er een Grote Terreur, bedoeld om de tegenstanders van de revolutie te elimineren. Mao gaf een moordquotum van één per duizend op, maar in delen van het land werden twee of drie keer zoveel mensen geëxecuteerd, vaak op basis van zwakke 'juridische' voorwendselen. Hele dorpen werden met de grond gelijk gemaakt. Kinderen vanaf zes jaar werden beschuldigd van spionage voor de vijand en vervolgens doodgemarteld. Soms zochten kaderleden gewoon een paar gevangenen

uit en lieten deze doodschieten om hun quotum te halen. Eind 1951 waren bijna twee miljoen mensen vermoord, soms tijdens openbare bijeenkomsten in stadions, maar vaker nog buiten het zicht van het publiek, in bossen, nabij ravijnen, langs rivieroeveren, alleen of in groepen. Een uitgestrekt netwerk van gevangenis, verspreid over het hele land, heeft nog veel meer mensen opgeslokt. 'Geweld was de revolutie', om Simon Schama's opmerking over de Franse Revolutie te parafraseren. Maar geweld hoefde slechts af en toe te worden toegepast om effectief te zijn. Angst en intimidatie waren zijn getrouwe metgezellen, en ze werden op grote schaal gebruikt. Mensen werden aangemoedigd om zichzelf te transformeren in wat de communisten 'Nieuwe Mensen' noemden. Overal in kantoren, fabrieken, werkplaatsen, scholen en universiteiten, werden ze 'heropgevoed' en gedwongen om kranten en schoolboeken te bestuderen, om de juiste antwoorden, de juiste ideeën en de juiste slogans uit hun hoofd te leren. Steeds weer moesten ze voor de verzamelde menigte of in studiebijeenkomsten onder streng toezicht bekentenissen schrijven, hun vrienden aan de kaak stellen, hun activiteiten uit het verleden rechtvaardigen en vragen beantwoorden over hun politieke betrouwbaarheid.

Gebroken beloften

Toch was een groot deel van de macht van het nieuwe regime gebaseerd op meer dan alleen geweld en intimidatie. De geschiedenis van het communisme in China is ook een geschiedenis

Chiang Kai-shek met Churchill en Roosevelt in 1943 tijdens de Conferentie van Caïro in Egypte.

van gedane en gebroken beloften. Net als Lenin en de bolsjewieken kreeg Mao de macht door elke ontevreden groep te beloven wat ze het liefst wilden: meer land voor de boeren, onafhankelijkheid voor alle minderheden, vrijheid voor intellectuelen, bescherming van privé-eigendom voor zakenlieden en een hogere levensstandaard voor de werknemers.

Een voor een werden deze beloftes gebroken. Mao was een meesterstrategie; 'win de meerderheid voor je, werk de minderheid tegen en vermorzel alle vijanden afzonderlijk.' Groepen tegenstanders werden een voor een uitgeschakeld met behulp van de onwetenden die de vijanden van morgen werden. Het regime viel eerst mensen aan die als 'contrarevolutionairen' werden aangemerkt, daarna keerde het zich tegen voormalige overheidsdienaren, om vervolgens het bedrijfsleven in het gareel te brengen. Alle organisaties die buiten de partij opereerden – religieuze gemeenschappen, liefdadigheidsorganisaties, studieverenigingen, onafhankelijke kamers van koophandel, burgerverenigingen – werden binnen enkele jaren geëlimineerd. In 1956 werden alle particuliere ondernemingen onteigend. Op het platteland werd het land dat een paar jaar eerder was herverdeeld, gecollectiviseerd, terwijl de dorpingen hun bewegingsvrijheid verloren en verplicht waren het graan aan de staat te verkopen tegen door de overheid opgelegde prijzen.

In 1958 werden diezelfde mensen op het platteland in nog grotere collectieven ondergebracht, 'Volkscommunes' genaamd: door van iedere dorping een voetsoldaat te maken in één gigantisch leger dat dag en nacht werd ingezet om de economie te transformeren, dacht de Voorzitter dat hij zijn land naar de toekomst kon katapulteren. Mao was ervan overtuigd dat hij de gouden brug naar het communisme had gevonden, waardoor hij de messias was geworden die de mensheid naar een wereld van overvloed voor iedereen leidde. Maar de Grote Sprong Voorwaarts was een rampzalig

experiment, omdat tientallen miljoenen mensen, gereduceerd tot de status van gebonden dienaren, de dood vonden als gevolg van werk, mishandeling en uithongering.

Culturele Revolutie

De catastrofe van de Grote Sprong Voorwaarts ondermijnde Mao's positie onder zijn collega's. De Voorzitter vreesde dat hij hetzelfde lot zou ondergaan als Jozef Stalin, wiens nalatenschap door Nikita Chroesjtsjov werd ontmanteld. Zijn antwoord was de Culturele Revolutie. Zijn doel was om het land te zuiveren van feodale, burgerlijke en kapitalistische ideeën die volgens hem een bedreiging vormden voor de echte communistische ideologie. Maar de Voorzitter gebruikte de Culturele Revolutie ook om zich tegen zijn collega's te keren (sommigen van hen waren strijdmakkers van het eerste uur); hij onderwierp hen aan openbare vernedering, gevangenschap en marteling. Mao werd de enige leider, die zich met behulp van het gewone volk kon keren tegen het orgaan dat hem aan de macht had gebracht, namelijk de partij zelf. Jonge studenten werden de Rode Gardisten, die de belofte deden de Voorzitter tot de dood te verderdigen. Maar al snel begonnen rivaliserende facties elkaar op straat te bevechten met halfautomatische wapens in naam van de revolutionaire zuiverheid.

Mao-speldjes en een mini-editie van het Rode Boekje op een rommelmarkt in de 21e eeuw.

'De geschiedenis van het communisme in China is ook een geschiedenis van gedane en gebroken beloften'

Toen het land in chaos verviel, greep het leger in. Van 1968 tot 1971 maakten de militairen van China een garnizoensstaat, waarbij ze toezicht hielden op scholen, fabrieken en overheidseenheden. Ze stuurden miljoenen ongewenste 'elementen', waaronder vele studenten en anderen die de Voorzitter aan zijn woord hadden gehouden, naar het platteland om 'heropgevoed te worden door de boeren'. Er volgden bloedige zuiveringen, waarbij maar liefst een op de vijftig mensen werd vermoord. Mao was op zijn hoede voor het leger, en met name voor Lin Biao, een maarschalk die de onrust uitbuitte om zijn eigen machtsbasis uit te breiden en zijn volgelingen op sleutelposities in het hele leger te plaatsen. Hij stierf echter in september 1971 bij een mysterieus vliegtuigongeluk, waardoor er een einde kwam aan de greep van het leger op het burgerleven.

Zwarte markten

Meer dan twee decennia van revolutionaire razernij hadden inmiddels bijna iedereen uitgeput. Toen het leger werd gezuiverd, beseften velen dat de partij zwaar beschadigd was door de Culturele Revolutie. Ze maakten van de gelegenheid gebruik ►

om hun leven in stilte voort te zetten, ook al bleef de Voorzitter gedurende zijn laatste levensjaren de ene groep tegen de andere uitspelen. Vooral op het platteland hadden de Grote Sprong Voorwaarts en de Culturele Revolutie de geloofwaardigheid van de partij aangetast. In een onopvallende, stille revolutie sloten vele miljoenen dorpeelingen zich heimelijk weer aan bij traditionele praktijken: ze openden zwarte markten, ruilden onderling collectieve goederen uit, verdeelden het land en openden ondergrondse fabrieken. Zelfs voordat Mao in september 1976 stierf, hadden grote delen van het platteland de planeconomie al verlaten. De geleidelijke ondermijning van de planeconomie was een onbedoeld resultaat van de Culturele Revolutie, en het zou een van de meest langdurige erfenissen van een decennium van chaos en ingesleten angst worden. Geen enkele communistische partij zou een georganiseerde confrontatie hebben getolereerd, maar kaderleden op het platteland waren weerloos tegen een groot aantal dagelijkse daden van stille opstandigheid en eindeloze uitvluchten, terwijl de mensen probeerden de economische dominantie van de staat te ondermijnen en te vervangen door hun eigen initiatief. Zonder leiders, zonder openlijke tegenstand en zonder een expliciete ideologie ondernamen de dorpsbewoners een stille structurele revolutie, met als onbedoeld gevolg dat voor vele miljoenen mensen het economische landschap voor altijd veranderde. Deng Xiaoping, die enkele jaren na de dood van Mao de touwtjes in handen kreeg, probeerde kortstondig de planeconomie nieuw leven in te blazen, maar realiseerde zich al snel dat hij geen andere keuze had dan mee te gaan met de stroom. De volksgemeenschappen, de ruggengraat van de gecollectiviseerde economie, werden in 1982 ontbonden.

Rode Gardisten voeren een dans op, met op de achtergrond een poster van Voorzitter Mao, 30 juni 1968.

Van platteland naar steden

Het was het einde van een tijdperk. Door de decollectivering groeide het aantal bedrijven in de dorpen en in de jaren tachtig zie je een verschuiving van economische activiteiten van het platteland naar de steden. De particuliere ondernemers die de economie transformeerden waren miljoenen gewone dorpsbewoners die in feite de staat hadden ontweken.

Het China-verhaal portretteert Deng Xiaoping als een bijna mythische figuur, maar als er echt een architect van economische hervormingen moet worden aangewezen, dan is dat zonder twijfel *het volk zelf*, en niet de Communistische Partij. Echter, politieke hervormingen kwamen er niet: de partij wenste haar machtsmonopolie niet op te geven. De scheiding der machten werd door Deng Xiaoping expliciet uitgesloten, inclusief het idee van vrije verkiezingen.

De Communistische Partij heeft de economische groei gebruikt om zichzelf weer op te bouwen. De volgende decennia gingen de (relatieve) economische vrijheden hand in hand met een stevige onderdrukking van de politieke basisvrijheden. Er waren veel strubbelingen – niet in de laatste plaats het bloedbad op en rond het Tiananmenplein in juni 1989 –, maar toch heeft het bedrog (zoals ik dat noem) steeds kunnen gedijen, met als gevolg dat het China-verhaal niets minder is dan een economisch wonder.

Maar was dat echt zo? Volgens het IMF ging het bruto binnenlands product per hoofd van de bevolking, op de wereldwijde ranglijst, van nummer 126 in 1980 naar 121 een decennium later in 1989. Weer tien jaar later, in 1999, stond het nog steeds op 121, onder Zimbabwe maar boven Turkmenistan. In 2007, net voor de wereldwijde crisis, was het opgeklimmen tot 116. In 2017 bereikte het positie 76, dus het is duidelijk dat de partij in staat is geweest om het land te beschermen tegen de gevolgen van de wereldwijde crisis van 2008 en die zelfs heeft kunnen gebruiken om te gedijen, ook al moeten we deze cijfers met een flinke korrel zout nemen.

China lijkt vandaag de dag, voor elke bezoeker die zich het land van twintig of dertig jaar geleden herinnert, nauwelijks herkenbaar. Het is een indruk die wordt versterkt door het China-verhaal: een van de grootste prestaties van het regime is dat het zichzelf succesvol heeft gedistancieerd van het Mao-tijdperk, zelfs op zo'n wijze waardoor het lijkt alsof dat Mao-verleden nooit heeft bestaan. De instellingen waarop de partij zich sinds 1949 beroept om de bevolking haar wil op te leggen, zijn in de loop van tientallen jaren opgefrist. Er is het grote Departement voor Propaganda, dat sinds 1949 zijn naam en missie niet meer heeft veranderd, hoewel het nu verhullend in het Engels wordt vertaald als het 'Publicity Department'. Er is het ministerie van Veiligheid en het ministerie

Tijdens de Culturele Revolutie werden historische voorwerpen vernietigd, zoals deze antieke Boeddha-beelden.

van Staatsveiligheid, twee kolossen die tot achter de voordeur reiken. En niet te vergeten het Bureau voor de Statistiek, dat de wereld vertelde over het wonder van de Grote Sprong Voorwaarts in 1958, en dat uiteraard ook vandaag de dag de cijfers publiceert die de partij nodig heeft om het China-verhaal te promoten.

Volksbevrijdingsleger

Maar bovenal is er het 'Organisatie-departement', een instelling die door deskundigen van communistische regimes onmiddellijk zal worden herkend. Het heeft sinds 1949 de leiding over het aanstellen van kaderleden op elk niveau van de staat, waarbij het departement ervoor zorgt dat iedere werknemer van de regering wordt gespiegeld door een partijlid dat alle belangrijke beslissingen neemt. Ik werk aan de Universiteit van Hongkong, waar academici beslissen wie er wordt uitgenodigd, wie er wordt bevorderd en wat er wordt onderwezen en onderzocht. Als ik op een universiteit aan de andere kant van de grens op het vasteland had gewerkt, zouden die beslissingen door de partijsecretaris van de afdeling worden genomen. Als laatste noem ik hier uiteraard nog het Volksbevrijdingsleger. Zoals de meeste organisaties in de Volksrepubliek die zeggen in dienst van het volk te staan, is dit leger het exclusieve instrument van de partij, gebruikt om over het volk te heersen.

Mao heeft in de eerste jaren van de Volksrepubliek met succes alle organisaties *buiten* de organisatie van de partij geëlimineerd en ervoor gezorgd dat de Chinese Communistische Partij de enige bezitter werd van alle hulpbronnen van het land. Dat is sinds Mao's dood niet wezenlijk veranderd, aangezien de partij de exclusieve machtspositie heeft om het volk te beroven van zijn bezittingen. Het land is van de staat, de banken zijn van de staat, de industrie is van de staat en de meeste grote ondernemingen en bedrijven zijn van de staat of

worden daar indirect door gecontroleerd.

Economen hebben opgemerkt dat het consumptieniveau in China laag is. Het is zo laag omdat er zo weinig rijkdom naar de overgrote meerderheid van de bevolking sijpelt. Het grootste deel van de rijkdom wordt gecontroleerd door de staat en stroomt naar de partij. In tegenstelling tot de decennia vóór 1949 is er geen onafhankelijke rechterlijke macht die in staat is het privé-eigendom van het individu te verdedigen. In China is geen trias politica. Volgens de grondwet is het zogenaamde 'socialistische publieke eigendom' 'onaantastbaar', in tegenstelling tot privé-eigendom. Zelfs miljardairs zijn niet in staat om hun bezittingen te beschermen, behalve door dat buiten China te stallen, zoals we een paar jaar geleden hebben gezien voordat de controle op het kapitaal werd versterkt. Af en toe verdwijnen een of twee miljardairs uit het zicht, terwijl juist anderen hard roepen om hun loyaliteit aan de partij te bewijzen. Sinds 1951 beroept de partij zich regelmatig op de strijd tegen corruptie om op te kunnen treden tegen degenen die zij als een bedreiging van haar macht ziet.

'De partij heeft de exclusieve machtspositie om het volk te beroven van zijn bezittingen'

Men kan stellen dat een eenpartijstaat, of een autoritaire regering, allerlei relatieve voordelen heeft, waaronder stabiliteit in tijden van economische crisis. Maar er is weinig dat erop wijst dat de Chinese Communistische Partij ooit zinvolle politieke of economische hervormingen zal doorvoeren. Integendeel. Haar hand is overal en zal niet vanzelf bewegen. Wie denkt dat dit niet waar is, is het verleden vergeten en trapt met open ogen in het – door het Departement van Propaganda verzonnen – China-verhaal. ■